

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

на асистент Красимир Димитров Йорданов, доктор

за участие в конкурс публикуван в Държавен вестник, бр.94/24.11.2017 г. за заемане на академичната длъжност „доцент“, обявен в професионално направление: **5.13. Общо инженерство, по учебна дисциплина „Спорт и социална адаптация“ в Електротехнически факултет, катедра „Физическо възпитание и спорт“ при Технически университет - Варна**

За участие в конкурса са подбрани общо **29** рецензирани научни трудове, в т.ч. **27** научни публикации, **1** автореферат и **1** учебно пособие.

Трудовете за участие в конкурса са разделени в три групи - **1, 2 и 3**. В група **1** са включени публикациите по дисертационния труд, в група **2** са включени публикации равностойни на монографичен труд с обединяващо заглавие «Подготовка и социална адаптация на студентите-волейболисти», в група **3** са включени публикации извън равностойните на монографичен труд, свързани с други научни проблеми:

- Публикации по темата на дисертационния труд – 3 бр.
- Автореферат 1 бр.
- Научни публикации, равностойни на монографичен труд 11 бр.
- Публикации извън групата на равностойните на монографичен труд 13 бр.
- Учебни пособия 1 бр.

I. РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИ ОТ ГРУПА (1) ПО ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

на тема:

«МЕТОДИКА ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СПЕЦИАЛНАТА ФИЗИЧЕСКА ПОДГОТОВЕНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ-ВОЛЕЙБОЛИСТИ В ЗАВИСИМОСТ ОТ СПЕЦИФИКАТА НА ИГРОВИЯ ИМ ПОСТ»

1. Йорданов, К. Проверка ефективността на експериментална методика за развиване на специалните физически качества на студенти волейболисти. “Ай анд Би”, В. Търново, 2011.

Ключови думи: волейбол, студенти, физически качества, специфична работоспособност

Обзорното проучване на достъпните литературни източници показва, че не е разглеждан достатъчно задълбочено въпросът какви физически качества трябва да притежава всеки игрови пост във волейболната игра, особено новосъздаденият „либеро“,

каква е методика е най-целесъобразна за развиване на физическите качества на отделните състезатели през целия етап на спортната подготовка, каква е връзката между отделните физически качества, има ли взаимоизключващи се при тяхното развитие и т.н.

Ето защо ние считаме, че разработването и внедряването в практиката на специализирана методика за развиване на специалната физическа подготвеност на студенти-волейболисти, в зависимост от игровите им функции в отбора, ще повиши нивото на тяхната обща спортно-техническа и тактическа подготвеност и ще повлияе положително върху спортното им постижение.

- 2. Йорданов, К., Църов, К.** Спецификата на работата за развитие на физическите качества на студенти-волейболисти по игрови постове. //Спорт и наука, брой 5, София, 2011, стр. 39-46.

Ключови думи: волейбол, студенти, физически качества

Настоящото изследване има за цел да бъде проучено мнението на спортни специалисти от областта на волейбола (треньори, преподаватели във ВУ и професионални състезатели) за спецификата на работата за развиване на физическите качества при различни игрови постове и на тази база да бъдат разработени теоретични модели за контрол и оценка на физическата подготвеност на студентите волейболисти.

Изследването е проведено в периода м. септември 2003 г. – м. ноември 2007 г.

Контингент на изследването са 46 професионални състезатели, тренъори и преподаватели по волейбол.

На базата на направените анализи и обобщения беше разработена методика за развиване на специалните физически качества на студентите-волейболисти, съобразена със спецификата на игровия им пост.

- 3. Църов, К., Йорданов, К.** Фактурна структура и основни фактори на специфичната работоспособност на студенти-волейболисти. //Спорт и наука, брой 5, София, 2011, стр. 3-8.

Какви са промените настъпили във факторната структура на специфичната работоспособност на студенти-волейболисти под влияние на специализирана методика за развитие на специалните физически качества, съобразени със спецификата на игровия им пост.

В периода м. септември 2004 – м. ноември 2007 г. 36 студенти-волейболисти от профилираните групи по волейбол на ТУ-Варна са изследвани чрез специализирана методика на подготовка съобразена с игровия им пост.

Чрез обзорно проучване на спортната литература и спортно-педагогическо тестване и спортно-педагогическия експеримент проведено (двукратно) по 13 показателя за физическо развитие и физическа подготвеност и 5 контролни упражнения за ниво на технико-тактическа подготвеност.

Получени са резултати доказващи факторната структура на специфичната работоспособност се определя от 5 основни фактора, които обясняват равностойни дялове от изходната дисперсия на изследваното явление.

Ключови думи: волейбол, студенти, специфична работоспособност, фактори

- 4. Йорданов, Кр.,** Автореферат на тема: «Методика за усъвършенстване на специалната физическа подготвеност на студентите-волейболисти в зависимост от спецификата на игровия им пост», София, 2011, на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “ДОКТОР”, по научната специалност 05. 07. 05. ”Теория и методика на

физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)”.

Волейболът е един от най-популярните съвременни спортове. Разпространява се на всички континенти, волейболната игра, благодарение на желанието и грижите на Световната Федерация по Волейбол (FIVB), обхваща над 140 млн. волейболисти от над 200 национални федерации.

Богатият международен и национален спортен календар, обменът на състезатели, специалисти и научни работници в сферата на волейбола го превърнаха в един зрелищен, динамичен и изключително популярен спорт.

От отлично средство за укрепване на здравето и хармоничното физическо развитие, волейболът се е превърнал в спорт, изискващ отлични физически качества. С разнообразните и сложни по своята координационна и биомеханична структура технико-тактически действия, спортистите, практикуващи този спорт развиват комплексно физическите си качества. В спортната литература се срещат термини, характеризиращи комплексния и в същото време характерен за този спорт арсенал от физически качества. Термините „волейболни крака”, „периферно зрение”, „антиципираща реакция” и др. характеризират високото ниво на развитие на психомоториката у играчите от висока класа. Волейболът изисква висока степен на развитие на смелост, решителност, инициативност, дисциплинираност и саможертва, дух на колективизъм.

Атрактивността, динамиката в играта, изключителната конкуренция и при мъжете, и при жените, говорят за стотиците специалисти по света, търсещи усъвършенстване в методиката на волейболната подготовка.

Искрено се надяваме, с предложената методика за оптимизиране на учебно-тренировъчния процес за развитието на физическите качества на студенти-волейболисти да обогатим методите в тази посока и да помогнем на спортните специалисти в техния обмен, отговорен и динамичен труд.

Препоръки:

1. Експерименталната методика за развиване на специалните физически качества да бъде предоставена за ползване на преподавателите-треньори, което ще повиши нивото на учебно-тренировъчния процес със студентите-волейболисти от различните висши училища в България.

2. Разработената нормативна база за контрол и оптимизиране на физическото развитие и специфичната работоспособност да бъде популяризирана, с цел внедряването ѝ като база за оценка в системата на висшите училища в България.

3. Да продължи процесът на натрупване на информация за състоянието на основните признаци на физическото развитие и специфичната работоспособност на студентите, която в бъдеще при нужда да послужи за оптимизиране на нормативната база.

II. РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИ ОТ ГРУПА (2) ОБЕДИНЕНИ КАТО РАВНОСТОЙНИ НА МОНОГРАФИЧЕН ТРУД

на тема

„ПОДГОТОВКА И СОЦИАЛНА АДАПТАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ- ВОЛЕЙБОЛИСТИ“

1. ***Йорданов, К.*** Волейболът във висшите, неспециализирани по спорт, училища в България. Учебно ръководство, Болид-Инс, София, 2017.

Ключови думи: висши училища, физическо възпитание и спорт, волейбол, спортна подготовка, контрол

Разработката е в обем от 82 стр. Структурирана е в 7 основни раздела:

Посочено е, че волейболът е един от спортовете, които са носили и продължават да носят славата на българския спорт по света и, че волейболът е широко разпространен във всички висши училища в България и е любим спорт на студентската младеж.

Изразена е увереност, че предложеният от автора механизъм за оптимизиране на учебно-тренировъчния процес във висшите, неспециализирани по спорт училища в България, на базата на внедряването на специализирана методика за развиване на физическите качества на студенти-волейболисти, ще обогати учебния процес и ще подпомогне преподавателите, както и другите спортни специалисти в техния обмен, отговорен и динамичен труд.

Характерни особености и място на волейбола в Системата за физическо възпитание и спорт във висшите училища в България

Физическото възпитание и спортът във висшите училища се разглежда като подсистема на обучение, възпитание, подобряване на здравето на студентите и подготовка с техните специфични средства, за осъществяване на бъдещата трудова дейност.

Разкрити са основните задачи на физическото възпитание във висшите училища.

Направена е характеристика на формите на организация на учебния процес в системата на физическото възпитание във висшите училища в България (изборно-задължителна, спортно усъвършенстване, факултативна).

Разкрити са характерните особености на волейболната игра, като един от най-популярните и предпочитани за практикуване в условията на висшите училища спортове.

Физическо развитие и физическа подготвеност на волейболистите

На базата на голям брой проучени литературни източници са разработени проблемите на физическото развитие и физическата подготвеност на волейболистите.

Посочено е, че физическата подготовка играе съществена роля в съвременните системи за спортна тренировка, създавайки благоприятни предпоставки за решаването на задачите по спортно-техническата, тактическата и психо-мобилизационната подготовки.

Разгледана е структурата на спортната тренировка, като е отбелязано, че за нуждите на студентския спорт, включването на различни по характер и съдържание микро, мезо- или макроцикли е почти невъзможно, тъй като подготовка се води на аматорско ниво.

Посочени са факторите, от които зависи периодизацията на спортната подготовка на студентите-волейболисти.

Специални двигателни качества и проявлението им във волейбола

Разкрити са характерните особености и специфичните прояви на специалните двигателни качества във волейболната игра.

Посочени са голям брой средства и методи, които могат да бъдат използвани при развиване на специалната сила, бързината, силовата, скоковата, скоростната и игровата издръжливост, гъвкавостта, отскокливостта и специалната ловкост.

Описани са основните методически изисквания, които трябва да се спазват при тренировката по волейбол.

Разкрити са сензитивните периоди за развиване на отделните разновидности на специалните двигателни качества във възрастов аспект.

Методика за развиване на специалните физически качества на студенти-волейболисти, съобразно спецификата на игровия им пост

Представена е разработената и апробирана в спортната практика на висшите училища методика за диференцирана подготовка на студенти-волейболисти, като се акцентира на комплекс от упражнения, отнасящи се само до значимите за всеки отделен игрови пост фактори.

Разработено е съдържанието на общата подготовка на отбора, както и това на различните игрови постове.

Посочени са основните средства за развиване на всяко специално двигателно качество, които могат да бъдат прилагани при подготовката на отбор по волейбол, с диференцирана подготовка по игрови постове, групирани по периоди и етапи на подготовка.

Контрол върху специфичната работоспособност на студентите-волейболисти от висшите училища в България

Направено е проучване на проблемите на контрола в спорта и конкретно във волейбола, което доказва, че научните изследвания във волейболния спорт, са свързани предимно с високото спортно майсторство.

Положителен е фактът, че в последните години се наблюдава увеличаване на броя и на научните разработки, обхващащи изследвания, които разкриват особеностите на физическото развитие и физическата подготвеност, както и такива, които са свързани с усъвършенстването на техникo-тактически умения на студентите в този спорт.

За нуждите на практиката, с помощта на сигмалния метод за оценка, е разработена нормативна база, която позволява лесно и бързо да бъдат оценени резултатите по всеки от изследваните 18 признака на физическото развитие и специфичната работоспособност на студентите-волейболисти

Представената нормативна таблица е разработена в 50-бална точкова система.

Разработени са и методически указания за използване на нормативната база за контрол и оптимизиране на физическото развитие и специфичната работоспособност на студенти-волейболисти.

За нуждите на оптимизирането са посочени факторите, които имат най-голям принос към физическо развитие и специфична работоспособност на студентите-волейболисти.

Литература

Представеният списък на ползваната литература включва общо 108 литературни източника, от които 101 са на кирилица и 7 – на латиница.

- 2. Йорданов, К.** Methodology for Identifying and Cultivating Physical Condition in the Students from Varna TU Training Volleyball. Изд. ТУ - Варна, том III, Варна, 2005, стр. 244-249.

Физичните качества, които оказват влияние върху подготовката на добрите волейболни състезатели (професионални или непрофесионални) са много и от различен характер, с оглед да култивират волейболиста и е необходимо те да преминат определен брой тренировки в съответствие с тяхното начално състояние, физическо ниво, бъдеща позиция в отбора, както и някои морфологични качества.

Тази разработка цели да представи някои специфични тестове, които комбинират гореспоменатите фактори и рефлектират върху тяхната съвместимост. Тестът е методология, която дава възможност всеки треньор да оцени двете състояния, начално и настоящо в тренировъчния процес. Това дава възможност на треньора да даде експертна оценка за влиянието на различни физични качества върху подготовката на всеки един волейболист.

Тестът е приложен върху 5 групи по специалности, възраст, опит, квалификация и пол. Изградена е осъществима система (или физичните качества са установени на нива на тяхното въздействие за физическа подготовка).

Постигнатите резултати бяха анализирани и бе предложен подход за комплекс от упражнения за култивиране на всяка една група по отношение на нейната позиция и физически качества.

Ключови думи: тестове, физически качества

3. **Йорданов, К.** Методика за развиване на специалните физически качества на студенти-волейболисти. //Спорт и наука, брой 3, София, 2017, стр. 177-182.

Разработена е специализирана методика за диференцирана подготовка на студентите волейболисти. Тя е на базата на два макроцикъла, включва комплекс от упражнения, които се отнасят както към общата подготовка на отбора, така и към подготовката на състезателите по игрови постове (разпределител, либеро, център, краен нападател, диагонал.). Прилага се в рамките на 557 часа и предвижда 175 тренировъчни занимания, а общият обем на планирани те състезания е 95 часа. Резултатите от нейното приложение показват, че методиката за развиване на специалните физически качества на студентите – волейболисти е необходима и с висока практическа стойност.

Ключови думи: методика, волейболисти, физически качества.

4. **Томова, С., Йорданов, К., Георгиев, Г.** Плажният волейбол като част от иновациите в методиката на съвременния спорт. Иновации във физическото възпитание и спорта в началото на 21 век, том 1, Варна, 2001, стр. 210-213.

Сравнително новият Олимпийски спорт – плажен волейбол се радва на изключително зрителски и менажерски интерес. Турнирите по плажен волейбол са обект на многохилядна публика, а наградните фондове конкурират тези на тенис на корт.

Каква е особеността на методиката в подготовката по плажен волейбол в отделните ѝ раздели: физическа, техническа, тактическа и игрова. Изследван е периода 1987-2001 г. и основните изводи са, че подготовката на състезателите по плажен волейбол коренно се различават от този на волейболистите в зала.

Развивайки ценни двигателни и личностни качества плажният волейбол е подходящ за студенти, което повишава изискванията за материална база и квалифицирани треньори.

Ключови думи: иновации, методика, плажен волейбол

5. **Недев, А., Несторов, Я., Йорданов, К., Македонска, Д.** Методика за обща оценка на състоянието и за подобряване спортната форма на състезателите от колективните спортове. Изд. ТУ - Варна, том IV, Варна, 2002, стр. 397-403.

В публикацията се разглеждат различни възможности за развитие на методология, обезпечаваща периодична оценка на общото състояние на състезатели и за приемане на съответни мерки за подобряването му. В статията се фокусира върху общ математичен подход, основан на комбинация от алгоритми и програмни системи за статистическа оценка и наблюдение на състоянието на спортисти.

Ключови думи: методика, статистическа оценка, управление, програмиране.

6. **Йорданов, К., Маринова, М.**, Един подход за оценка на влиянието на различни фактори върху ефективността в подготовката на волейболисти. Известия - хуманитарни науки, Варна, 2004, стр. 26-29.

Върху подготовката на волейболистите влияние оказват различни фактори, като степен на първоначална физическа дееспособност, условия на подготовка, времетраене на тренировъчните занимания, комплекса от упражнения и последователността на тяхното прилагане и др.

От особен интерес е да се оцени степента на влияние на различните физически упражнения върху ефективната подготовка на играча, като се отчетат и комплекса от допълнителни въздействия.

В настоящата публикация е предложен един подход за оценяване на горните въздействия. Той е базиран на метода на математическата статистика, планиран експеримент. Данните са в резултат на проведена анкета сред различни групи компетентни, в областта на волейбола, лица. Проведен е пълен факторен експеримент с две нива на факторите.

Получени са конкретни регресионни зависимости, които позволяват да се анализират различните физически качества и степента им на влияние върху ефективността на подготовка. Анализът обхваща както различни по квалификация волейболисти, така и по постове им на игра.

Ключови думи: волейбол, статистическо моделиране, планиран експеримент.

7. **Йорданов, К., Несторов, Я., Златев, З.**, Оптимизиране подбора на студенти от инженерните специалности за специална подготовка по волейбол. //Спорт и наука, изв. брой 2, София, 2004, стр. 86-91.

Ключови думи: оптимизация, селекция, специализирана подготовка по волейбол, модел, интензивност и обем на подготовката

Управлението на тренировъчния процес е свързано с анализиране и разкриване на възможностите за оптимизиране на всеки етап от подготовката на спортистите. Висшите учебни заведения са последна възможност за организирани системни учебни занимания, както с образователен, така и със състезателен характер.

Студентите от инженерните специалности, представили се най-добре по време на задължителните часове по волейбол са естествения контингент за попълване на представителния отбор на ТУ-Варна. Именно представителният тим, от своя страна, представлява „върхът на пирамидата“ за високото спортно майсторство, от където редица студенти намират място в елитни клубни отбори и национални гарнитури.

Разнородната студентска маса, пожелала да практикува спорта волейбол в учебната програма на ВУЗ-а, подлагаме на преценка чрез тестове като се стремим да усъвършенстваме субективния до този момент начин на първоначален подбор на играчи за представителния отбор, с то-надежден и обективен такъв.

Провеждането на последователни изследвания и систематизирането на информацията за нивото на физическа подготвеност, физическото развитие и функционалното състояние на субектите, дава възможност за качествен и обективен начален подбор за специализирана спортна подготовка. С настоящото изследване правим опит за оптимизиране подбора на студенти за специализирана волейболна подготовка чрез тестове, определящи физическото развитие, физическата дееспособност и функционалното им състояние.

Получихме следните заключения:

- Физическата подготовка на студентите като цяло от изследвания контингент е на незадоволително равнище. Особено драстични са показателите на пулса в покой, определящи функционалното състояние. Същите са с изключително високи стойности, което е обезпокоително.

- Обемът на подготовка в уроците по физическо възпитание и спорт, застъпен в програмите на ВУЗ-а е недостатъчен, за да се промени предварително обусловената негативна тенденция.

8. *Дончева, М., Златев, З., Несторов, Я., Йорданов, К.* Проучване интересите на студентите от ТУ - Варна към занимания по волейбол. Научни трудове, том 49, серия 8.2. Физическо възпитание и спорт, Русе, 2010, стр. 46-49.

Проучване на интересите към волейбола при студенти от ТУ-Варна: разработката провокира въпроса за необходимостта от изясняване на аргументацията и факторите за участие на студентите в занятията по обща спортна подготовка. Резултатите от анализа показват желаната насока, водеща до висока мотивация на студентите в заниманията им с волейбол. Реакциите са свързани с: подобряване на здравето, подобряване качествата на играта, разтоварване на стреса и подобряване на физическото състояние. Обект на разработката бяха 137 студенти от ТУ-Варна, от които 81 мъже и 56 жени на възраст от 19 до 21 години.

Ключови думи: мотивация, волейбол, студенти.

9. *Йорданов, К., Лалев, И., Чобанов, Л., Филипов, Г.*, Оценка на физическото развитие и специалната физическа подготвеност на волейболисти от студентските отбори на висшите училища във Варна. Изд. МУ «Проф. д-р П. Стоянов», Варна, 2017, стр. 317-324.

Настоящият анализ цели да подобри учебния и тренировъчен процес по волейбол във висшите училища във Варна чрез сравнение и оценка на нивото на физическо развитие и специализирана спортна подготовка на студенти – волейболни състезатели (по отделни позиции). Обектът на изследване е образованието по физическа култура и спорт във висшите училища в България, които не са специализирани по отделни видове спорт. Обект на анализ са елементите на физическо изграждане и специализирана спортна подготовка на студенти, състезатели по волейбол. Общо, тестове са проведени върху групи от 75 студенти, занимаващи се с волейбол в петте висши училища в гр. Варна (МУ, ИУ, ТУ, ВМУ, ВСУ) както и НСА, София. За нуждите на анализа следните методи са приложени : вариационен анализ, метод на сигма отклоненията. Въз основа на средното ниво на целевите групи е анализирана и установена (Йорданов К., 2011) оценка на измерените кондиционни характеристики (по 50 точкова система).

Ключови думи: учебен процес, постове, неспециализирани ВУЗ по спорт.

10. *Йорданов, К., Маврудиева, Н.*, Сравнителен анализ на специфичната технико-тактическа подготвеност на студенти–волейболисти от висшите училища. НСА ПРЕС, София, 2017, стр. 219-227.

Ключови думи: студенти, волейбол, технико-тактическа подготвеност

Учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“ е включена в цялостния учебен процес на студентите от висшите училища (ВУ) в България под няколко форми: обща спортна подготовка, специализирана спортна подготовка (конкретно по един спорт) и спортно усъвършенстване (в отбори по отделни видове спортове). И трите форми на обучение са неразривно свързани с политиката на РБългария за увеличаване на броя на системно практикуващите спорт и системно занимаващите се с физически

упражнения с цел преодоляване негативното отражение на съвременния начин на живот върху физическата дееспособност и здравето на младежите и девойките.

Студентите участващи в отборите (в т.ч. студентите-волейболисти) са най-високо в спортно-техническо отношение и оказват голямо влияние върху цялата академична общност, те са пример за подражание и допринасят за издигане имиджа на ВУ.

Студентските първенства по волейбол са емоционални, динамични и често пъти с високо спортно-техническо ниво, доближаващо се до това на професионалните волейболисти.

Повишаването на нивото на специфичната технико-тактическа подготвеност изисква упорита работа, както от страна на преподавателите, така и от страна на студентите, включени в отборите по волейбол. За усъвършенстване на този процес е необходимо периодично да се осъществява контрол върху нивото на подготвеност и да се определят акцентите на бъдещата учебно-тренировъчна работа.

Чрез сравнителен анализ на нивото на специфичната технико-тактическа подготвеност (по игрови постове) на студентите-волейболисти от висшите училища на гр. Варна и тези от НСА „В. Левски“ (София) бе доказано по високото ниво на подготвеност у студентите от НСА, съвсем логично, тъй като там са във всички постове включени професионални волейболисти от цяла България.

11. Йорданов, К., Стефанов, С., Оценка на физическото развитие и специфичната работоспособност на студентите-волейболисти от ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”. //Спорт и наука, изв. брой 2, София, 2017, стр. 218-226.

Цел на изследването е усъвършенстване на учебно-тренировъчния процес със студентите от отбора по волейбол на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” (В. Търново), чрез анализ и оценка на тяхното физическо развитие и специфична работоспособност. *Предмет* на изследване е спортната подготвеност на студенти-волейболисти от неспециализираните по спорт висши училища в България. *Обект* на изследване са някои основни признаци на физическото развитие и специфичната работоспособност. *Контигент* на изследване са 14 студенти от отбора по волейбол на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” (В. Търново). За решаване на целта и задачите на изследването са приложени следните *методи на изследване: обзорно проучване и теоретичен анализ, антропометрия и спортнопедагогическо тестиране* (по 18 показателя, от които 3 – за физическо развитие, 10 – за специална физическа и 5 – за специфична технико-тактическа подготвеност). При обработката на резултатите са използвани следните *математико-статистически методи: вариационен анализ, сигмален метод за оценка*. Обработката на резултатите и анализа са съобразена със спецификата на игровия пост на волейболистите.

Ключови думи: студенти, волейбол, физическо развитие, специфична дееспособност, оценка.

12. Божилков, Г., Йорданов, К., Поведенчески стилове и подготовката за сервис във волейбола, Под печат в бр.1, сп. „Спорт и наука“ за 2018 г.

Ключови думи: волейбол, сервис, поведенчески стилове, ефективност

Поведението на волейболиста преди изпълнението на сервис е фактор за избор на сервис, тактическа насоченост и резултатност. Целта на настоящото изследване е, да се разкрият и групират в поведенческите стилове действията на състезателя за сервиране. От 661 сервиса на Световно първенство по волейбол се структурираха 10 обичайно-поведенчески стила и 7 необичайни. От направения анализ се обособиха няколко

зависимости - между поведението на състезателите и избора, концентрация за изпълнение и ефективността на сервиса. Дадени бяха и конкретни препоръки в подготовката на съвременния волейболист.

III. РЕЗЮМЕТА ОТ ГРУПА (3) НА ПУБЛИКАЦИИ ИЗВЪН РАВНОСТОЙНИТЕ НА МОНОГРАФИЧЕН ТРУД, СВЪЗАНИ С ДРУГИ НАУЧНИ ПРОБЛЕМИ

1. **Йорданов, К.** Моделни характеристики на физическото развитие и специфичната работоспособност на студенти-волейболисти. //Спорт и наука, брой 4, София, 2017, стр. 112-122.

Системният контрол върху състоянието на спортната подготовка изисква редовно да се провеждат спортно-педагогически тестирания по редица тестове за обща и специфична работоспособност. Това обаче не е достатъчно. Необходимо е всеки от получените резултати да бъде оценен, т.е. да бъде сравнен с друг, предварително зададен и качествено определен резултат (норматив) по същия показател (Църова, Р., 2013).

Основната цел при използването на оценяването е измерените в натурални мерни единици стойности да бъдат трансформирани в безразмерни, сравняеми помежду си величини, които в зависимост от приложения метод за оценяване, могат да бъдат изразени в различни оценителни скали. Получените оценки дават възможност за обективно сравняване на нивото на развитие на два или повече признака при едно и също лице, както и нивата на развитие на един и същ признак при двама или по-голям брой състезатели, които са от една и съща генерална съвкупност (Брогли, Я., 2012). Това се налага поради факта, че съпоставянето на резултати по различно оразмерени тестове (измервани в см, м, кг, брой, % и т.н.) или с различна „цена“ на една единица от резултата по даден тест, е некоректно (Цанкова, Ж., 2008; Алексиева, М., 2008; Курмулис, А., 2009; Църова, А., 2013; Църова, Р., 2013).

На базата на изчислените сигмални оценки могат да бъдат разработени т.нар. оптимизационни модели. Те позволяват да бъдат разкрити специфичните особености на всяка от изследваните съвкупности.

Настоящото изследване е да бъде оценено състоянието на физическото развитие и специфичната работоспособност на студенти-волейболисти и на тази база да бъдат разработени модели за оптимизиране на бъдещия учебно-тренировъчен процес в зависимост от специфичните особености на съответния игрови пост.

Получените резултати дават възможност за изработване на моделна характеристика на всеки състезател (волейболист) с определен игрови пост.

Ключови думи: волейбол, студенти, модели, физическо развитие, специфична работоспособност.

2. **Йорданов, К.** Физическо развитие и физическа подготвеност на студентите от морските специалности на ТУ (Варна), приета за печат в сп. „Спорт и наука“ бр. 6, 2018.

Целта на настоящото изследване е усъвършенстване на учебния процес по физическо възпитание и спорт на студентите от морските специалности на ТУ (Варна), чрез разкриване на нивото на тяхното физическо развитие и физическа подготвеност в началото на обучението им във висшето училище.

Предмет на изследване е процесът на обучение по физическо възпитание и спорт на студентите от морските специалности на ТУ (Варна).

Обект на изследване са признаците на физическото развитие и физическата подготвеност.

Контингент на изследване са 121 студента от ТУ (Варна), обучаващи се в специалностите Корабоводене и Корабни машини и механизми.

За нуждите на обучението, с цел разкриване на особеностите на физическото развитие и нивото на физическа подготвеност, в първите учебни занимания са проведени спортно-педагогически тестирания на изследваните студенти по 12 показателя. Допълнително, като 13-ти показател, е изчислен т.нар. индекс на телесната маса, който носи информация за степента на охраненост на тялото и е особено важен за студентите от морските специалности.

За нуждите на изследването са използвани следните *методи на изследване*: обзорно теоретично проучване, антропометрия, ръчна и станова динамометрия, спирометрия и спортно-педагогическо тестване.

Резултатите от изследването са обработени с помощта на следните *математико-статистически* методи: *вариационен анализ, проверка на хипотези (с помощта на t-критерия на Стюдънт), метод на индексите.*

Ключови думи: *студенти, физическо развитие, физическа подготвеност, тестване*

3. *Milidjiev, G., Yankov, T., Marinov, M., Balchev, G., Nestorov, Y., Yordanov, K.* Analysis of students` attitude and motives for participation in the process of physical education instruction. Сб. „Спорт във висшето образование“, Варна, 2002, стр. 37-42.

Общественият характер на физическото възпитание се определя от мястото на университетите в социално-икономическата система на една държава. Успешно управление на човешките ресурси може да се реализира чрез анализ на обратната връзка, т.е. анализ на персоналната студентска мотивация в конкретната ситуация за даден университет. В разработката се оценява отношението на студентите към процеса на обучение по физическо възпитание чрез статистическа обработка на резултати от данни за различни фактори.

Ключови думи: *физическо възпитание, мотивация, студенти.*

4. *Златев, З., Несторов, Я., Йорданов, К.* Изследване състоянието на физическата дееспособност и някои респираторни показатели при студенти от инженерните специалности. Изд. ТУ - Варна, Варна, 2004, стр. 840-846.

Състоянието на физическата дееспособност и функционалните способности на трудовия потенциал на нацията е от изключително важно социално и стопанско значение. Актуалността на проблема насочи нашите усилия към проучване на проблема сред студентите от инженерните специалности, които са съществен процент от бъдещият трудов ресурс на нацията. Приложили сме стандартни тестове за измерване двигателните качества както и за определяне на функционалното състояние и някои респираторни показатели. Анализът на получените показатели дават основание да се направят някои обобщения и изводи: Пулсът в покой и при двата пола показва относително високи стойности, жизнената вместимост и апноето подкрепят тезата за влошеното функционално състояние.

Ключови думи: *полифакторна биологична система, респираторни показатели, физическа дееспособност, функционално състояние.*

5. *Несторов, Я., Йорданов, К., Златев, З., Димитрова, Й.*, Изследване състоянието на мускулната сила на студентите от корабните специалности в ТУ – Варна. Университетско изд. „Св. св. Кирил и Методий“, В. Търново, 2004, стр. 445-448.

Съвременният темп на развитие в технологично –педагогически аспект налага необходимостта от динамични промени за усъвършенстването на образователният процес при подготовката на млади специалисти. Учебната дисциплина „Плуване“ залегнала като задължителен предмет в програмата на инженерите от корабните специалности е един от основните компоненти за бъдещата реализация наравно с техническата подготовка. Това обуславя актуалността на разглеждания в настоящата статия проблем, а именно системният контрол на определени физически качества характерни за дадената дисциплина – плуването.

Ключови думи: физическа дееспособност, динамична сила, станова сила, взривна сила.

6. *Симеонова, Т., Георгиева, Я., Йорданов, К.*, Сравнителен анализ на психологическа подготовка на профилирани групи по баскетбол на ШУ и ТУ – Варна. //Спорт и наука, изв. брой 2, София, 2013, стр. 210-213.

Ключови думи: баскетбол, качества на вниманието, антиципация, профилирани групи.

Баскетболът е спорт, който според последните теоретични и практически изследвания на водещите специалисти е една от най-предпочитаните игри за практикуване във висшите учебни заведения.

В Закона за висшето образование се определя минимален хорариум от 60 часа годишно за студентите, които се готвят за придобиване на образователно-квалификационната степен „бакалавър“. Целта на университетското образование е подготовката на висококвалифицирани специалисти над средното образование и развитието на науката, културата и спорта, създаването на необходимите условия за системно практикуване на физически упражнения и спорт, издигането на спортния престиж на нацията.

В научните форуми все по-голямо място заемат направените изследвания и авторски разработки по отношение на психологическата подготовка в часовете по спорт на студентите от висшите училища. Според И. Илиев (2008) проблемът с построяването на учебния процес по физическо възпитание с взимане под внимание на спецификата на психическите особености и практически не е разработван.

Сложността и многообразието на игровите условия в баскетбола предявяват сериозни изисквания към психическите качества. Успешното изпълнение на двигателните действия не би могло да се осъществи без активното участие на вниманието. То може да се определи като фон, на който протича дейността, като катализатор на останалите психични процеси, поради факта, че осигурява активността и насочеността на съзнанието към предметите и явленията от действителността.

В баскетбола способността да се прогнозира резултатите от движенията или стрелбата, предугаждането на спортните действия или ситуации, предвиждането на решенията на партньора или противника се нарича антиципация.

Експериментална програма приложена в часовете по баскетбол на основата на прогнозирането (антиципация), освен за повишаване на точността на стрелбата, води и доповишаване на качествата на вниманието на студентите.

Целта на изследването е да се разкрие психологическата подготовка на студенти, участващи в заниманията по физическо възпитание и спорт на Шуменски университет и

Технически университет – гр. Варна избрали за своите занимания баскетболната игра. На тази база да се направи сравнителен анализ на нивото на основните качества на вниманието и уменията за антиципация, които развива баскетболната игра.

7. *Колев, И., Йорданов, К.*, Възрастови особености на признаците на специфичната работоспособност при подрастващи колоездачи //Спорт и наука, изв. брой 1, София, 2017, стр. 158-166.

Целта на изследването е усъвършенстване на спортната подготовка на подрастващи колоездачи, чрез разкриване на особеностите на признаците на специфичната работоспособност във възрастов аспект. Изследването е осъществено в периода 2012-2016 г. *Предмет* на изследване е специфичната работоспособност при подрастващи колоездачи. *Обект* на изследване са признаците на физическата и технико-тактическата подготвеност на млади колоездачи във възрастовия период 11–16 години. *Контингент* на изследване са 60 момчета от спортните клубове по колоездене в страната, разделени в 3 възрастови групи по 20 състезатели (съответно 11–12-, 13–14- и 15–16-годишни). За нуждите на изследването са приложени следните методи на изследване: *обзорно проучване на специализираните литературни източници, антропометрия, спортнопедагогическо тестиране*. Използваната тестова батерия включва 14 показателя, носещи информация за физическото развитие и нивото на основните признаци на специфичната работоспособност на младите колоездачи. При обработката на изходните данни от проведеното тестиране са приложени подходящи *математико-статистически* методи: *вариационен анализ и еднофакторния дисперсионен анализ*. Обобщените резултати от проведените изследвания и техният анализ показват, че при поголямата част от показателите съществуват статистически достоверни вътрешногрупови разлики, които разкриват особеностите на възрастовото развитие на признаците на специфичната работоспособност на подрастващите колоездачи. Специалната бързина и гъвкавостта на състезателите не се променя значимо в рамките на изследвания възрастов период.

Ключови думи: колоездене, подрастващи, специфична работоспособност.

8. *Колев, И., Йорданов, К.* Развиване на специфичната работоспособност в етапите на многогодишната спортна подготовка по колоездене. //Спорт и наука, брой 5, 2017, стр.65-73.

Целта на настоящото изследване е да се оптимизира подборът и спортната подготовка в колоезденето чрез установяване на динамиката и темпа на развитие на основните параметри на физическата, техническата и тактическата подготовка на подрастващи колоездачи. *Предмет* на изследване са особеностите на спортната подготовка и контролът при подрастващи колоездачи. *Обект* на изследване са признаците на физическата и техникотактическата подготвеност на младите колоездачи и динамиката на тяхното развитие във възрастовия период 14–19 години. Контингент на изследване са 90 млади колоездачи от спортните училища – специалност колоездене и от спортните клубове на страната, разделени в 6 възрастови групи (съответно 14-, 15-, 16-, 17-, 18- и 19-годишни). За нуждите на изследването са приложени следните методи: обзорно проучване на специализираните литературни източници, спортнопедагогическо тестиране. За решаване на целта и задачите на изследването, с помощта на сигмалния метод, е разработена система, която включва нормативи за оценка на двигателните качества и специфичните умения и навици на млади колоездачи от различните

изследвани възрастови групи. Ключови думи: колоездене, подрастващи колоездачи, многогодишна спортна подготовка, етапи, специфична работоспособност.

Ключови думи: колоездене, подрастващи колоездачи, многогодишна спортна подготовка, етапи, специфична работоспособност.

9. *Стоянов, Л., Христов, П., Филипov, Г., Йорданов, К.*, Ролята на физическата активност върху студентите и учебния процес във висшите училища. Изд. МУ «Проф. д-р П. Стоянов», Варна, 2017, стр. 325-334.

Основна тема на статията е влиянието на физическата активност и спорта върху студентите и за учебния процес във висшите училища. Социалната същност на ВУЗ поставя отговорна задача – да подготви студентите за пълноценна и ефективна реализация в обществото. Изключително важно място в съвременното образование заемат спортните занимания като превенция към стрес, умствено претоварване и обездвижване. Влиянието на физическата активност върху всички системи на човешкото тяло е от изключително значение в борбата със съвременните заболявания.

Ключови думи: физическа активност, студенти, адаптиращ процес.

10. *Църова, А., Йорданов, К.*, Промени във физическото развитие и физическата дееспособност на студенти от ТУ – София, под влияние на заниманията с туризъм. //Спорт и наука, брой 3, София, 2017, стр. 183-191.

Целта на изследването е да се установи влиянието на туризма върху физическото развитие и физическата дееспособност на студенти от групите по физическо възпитание и спорт на ТУ – София. Методика: в продължение на 3 месеца са изследвани 40 студенти от първи курс, практикуващи туризъм. Приложена е тестова батерия от 16 теста – 8 за физическо развитие и 8 – за физическа дееспособност. *Резултати.* Под въздействието на специфичните въздействия на туризма са установени значителни положителни промени в стойностите на индекса на телесната маса, бързината на придвижване на къси разстояния и бързината на горните крайници. *Заклучение.* Посочена е необходимостта от завишаване на обема на средствата за развиване на силата на горните крайници, взривната сила на долните крайници, гъвкавостта на тялото и равновесната устойчивост – качества, за които резултатите от изследването не показват промяна.

Ключови думи: студенти, туризъм, физическо развитие, физическа дееспособност.

11. *Чанев, С., Йорданов, К.*, Оценка на специфичната работоспособност на 14-годишни баскетболисти и хандболисти от спортните училища в България. //Спорт и наука, изв. брой 2, София, 2017, стр. 170-176.

Целта на настоящото изследване е усъвършенстване на учебнотренировъчния процес по баскетбол и хандбал в спортните училища. *Методика.* Изследвана е специфичната работоспособност на 52 момчета – баскетболисти (30) и хандболисти (22) от VII клас (14-годишни) от спортните училища в България. Проведено е тестиране по 17 показателя. Приложени са математико-статистическите методи: вариационен анализ, сигмален метод за оценка, метод на индексите. *Резултати.* Установени са средните стойности и вариативност на признаците на специфичната работоспособност на учениците от спортните училища за целия период на обучение от V до XII клас. На тази база са изчислени сигмалните оценки T на всеки от изследваните признаци, които дават възможност да бъдат очертани, както силните, така и слабите страни в спортната

подготовка. В *заключение* авторите предлагат сигмалните оценките T да се прилагат като оптимизационен модел на специфичната работоспособност на хандбалистите и баскетболистите в спортните училища.

Ключови думи: учебно-тренировъчен процес, специфична работоспособност, тестове, оптимизиране.

- 12. Чанев, С., Йорданов, К.,** Сравнителен анализ на специфичната работоспособност на 14-годишни баскетболисти и хандбалисти от спортните училища в България. //Спорт и наука, изв. брой 2, София, 2017, стр. 190-196.

Целта на изследването е оптимизиране на спортната подготовка по баскетбол и хандбал в спортните училища в България чрез сравнителен анализ на признаците на специфичната работоспособност при 14-годишни ученици от профилите “Баскетбол” и “Хандбал”. *Методика.* Изследвана е специфичната работоспособност на 52 момчета – баскетболисти (30) и хандбалисти (22) от VII клас (14-годишни) от спортните училища в България. Проведено е тестиране по 17 показателя. *Резултати.* Групата на хандбалистите от VII клас е хомогенна по отношение на признаците на специалната физическа подготвеност и се отличава с по-висока хомогенност от баскетболистите по отношение на изследваните признаци на специфичната работоспособност.

Баскетболистите от VII клас на спортните училища имат значимо по-високи спринтови възможности от хандбалистите на същата възраст. По отношение на нивото на развитие на взривната сила на долните крайници обаче, е в сила нулевата хипотеза, т.е. предимството на хандбалистите е незначимо и може да бъде обяснено със случайни причини.

Ключови думи: оптимизиране на тренировъчния процес, специфична работоспособност.

- 13. Язарер, И., Йорданов, К.,** Оценка на физическото развитие и специфичната работоспособност на студенти от турските университетски отбори по баскетбол. Изд. МУ «Проф. д-р П. Стоянов», Варна, 2017, стр. 310-316.

Цел на настоящия анализ е подобряване на тренировъчния процес на университетски отбори по баскетбол от Република Турция чрез оценка на физическото развитие и специфични възможности на студенти, състезатели по баскетбол от Република Турция. Обект на изследването са елементи на физическа тренираност, специална физическа и специфична техническа и тактическа подготовка на студенти, участници в организирани спортни прояви в Турция. Списъкът на проучените включва 69 студенти от 5 турски университети, включени в организиран тренировъчен процес. За реализация на поставените задачи, бяха приложени следните методи : пространно изучаване и теоретичен анализ на специфична библиография, антропометрия, приложени на спортно и педагогично ниво. За нуждите на тестовете са приложени следните математични и статистически методи : алтернативен анализ, вариационен анализ, метод на индексите, сигма метод за оценка. Анализът на резултатите дава насоките на подобряване на образователните и тренировъчни процеси на студенти, членове на баскетболни отбори в Република Турция.

Ключови думи: баскетбол, студенти, физическа дееспособност, специална физическа подготовка.

Изготвил:

/ас. д-р Кр. Йорданов/